

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 maja 2021 r. w Warszawie

sprawy M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

z udziałem J. W.

na skutek odwołania M. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 8 lipca 2020 r. numer (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, że M. G. jako pracownik u płatnika składek J. W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 10 marca 2020 r.

UZASADNIENIE

W dniu 7 sierpnia 2020r. M. G. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 8 lipca 2020r., numer (...), zarzucając jej naruszenie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, że od dnia 10 marca 2020r. nie była pracownikiem J. W. i jako pracownik od tej daty nie podlega ubezpieczeniom społecznym. Ubezpieczona zakwestionowała przyjęcie przez organ rentowy, że umowa o pracę z ww. płatnikiem składek została zawarta dla pozor. Wyjaśniła, że była pracownikiem J. W. w okresie od 1 października 2014r. do 26 czerwca 2015r., a następnie przebywała na urlopie macierzyńskim i wychowawczym. W dniu 28 lutego 2020r. zawarła umowę z placówką opiekuńczą, do której od 1 marca 2020r. miało uczęszczać jej dziecko, a jednocześnie prowadziła rozmowy z byłym pracodawcą o ponownym zatrudnieniu na stanowisku kasjer/sprzedawca w prowadzonym przez niego sklepie zoologicznym. Ostatecznie umowa została zawarta 10 marca 2020r. i w tym dniu oraz kolejnym odbyła instruktaż stanowiskowy z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Ubezpieczona zaznaczyła przy tym, że jej ponowne zatrudnienie u płatnika składek zbiegło się z decyzją o wprowadzeniu obostrzeń i zakazów związanych z epidemią (...)19. Nic jednak nie wskazywało, że rząd zdecyduje się na zamknięcie placówek opiekuńczych i ograniczenie prowadzenia działalności gospodarczej. W pierwszych dniach obostrzeń, tj. 12 i 13 marca, kiedy żłobek został zamknięty, a sklep zoologiczny jeszcze działał, córką ubezpieczonej opiekował się jej mąż, który jednak z uwagi na pracę zdalną nie był w stanie opiekować się dzieckiem. Wobec tego ubezpieczona od dnia 30 marca 2020r., tj. wraz ze wznowieniem działalności przez sklep zoologiczny, wystąpiła o przyznanie jej zasiłku opiekuńczego do dnia 5 maja 2020r.

W związku ze wskazanymi okolicznościami, zdaniem ubezpieczonej, decyzja organu rentowego jest błędna, bowiem brak jest jakichkolwiek argumentów przemawiających za uznaniem umowy o pracę za zawartą dla pozor. Ubezpieczona wniosła więc o zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie, że podlega ubezpieczeniom społecznym od dnia 10 marca 2020r. (odwołanie z dnia 5 sierpnia 2020r., k. 3-6 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 7 września 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Uzasadniając swoje stanowisko wyjaśnił, że z uwagi na wniosek ubezpieczonej o wypłatę zasiłku opiekuńczego, z którym wystąpiła w krótkim czasie od zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, wszczęto postępowanie wyjaśniające i ostatecznie stwierdzono, że celem zgłoszenia do ubezpieczeń nie było faktyczne wykonywanie pracy, lecz uzyskanie tytułu do ubezpieczeń społecznych oraz świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Organ rentowy zaznaczył przy tym, że do dnia wydania decyzji ani płatnik, ani ubezpieczona nie przesłali dokumentów potwierdzających faktyczne wykonywanie pracy przez ubezpieczoną, a ponadto nie została też przekazana pełna dokumentacja pracownicza. Z kolei dokumentacja dołączona do odwołania nie stanowi dowodu wystarczającego do uznania realizacji stosunku pracy od dnia

10 marca 2020r. Samo zaś zawarcie umowy o pracę w żadnym razie nie przesądza

o faktycznym wykonywaniu pracy przez ubezpieczoną w ramach stosunku pracy (odpowiedź na odwołanie z dnia 7 września 2020r., k. 39-40 a.s.).

Zainteresowany J. W. przyłączył się do stanowiska ubezpieczonej (protokół rozprawy z dnia 19 maja 2021r., k. 166 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. W. od 2014 roku prowadzi w ramach działalności gospodarczej sklep zoologiczny „Madagaskar”, znajdujący się w Galerii (...) przy ul. (...) lok. 17 w W.. W ramach stosunku pracy zatrudnił M. G. w okresie od 1 października 2014r. do 26 czerwca 2015r. Ubezpieczona wykonywała pracę na stanowisku kasjer/sprzedawca w wymiarze 1/2 etatu, zajmowała się m.in. obsługą klientów, dokładaniem towaru, sprzedażą żywych zwierząt (odpis z (...) z 15 maja 2020r.; świadectwo pracy z 26 czerwca 2015r.; umowy o pracę: z 1 października 2014r., z 1 stycznia 2015r. – akta rentowe, karty nienumerowane; zeznania ubezpieczonej, k. 167-167v a.s.; zeznania zainteresowanego, k. 168-168v a.s.).

W okresie od czerwca 2015r. do listopada 2017r. M. G. była zgłoszona do ubezpieczeń społecznych jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Prowadziła wówczas salon stylizacji paznokci. W okresie od 11 stycznia 2018r. do 19 stycznia 2019r. korzystała z zasiłku macierzyńskiego, a następnie w okresie od 24 stycznia 2019r. do 9 marca 2020r. była zgłoszona do ubezpieczeń społecznych jako osoba sprawująca opiekę nad dzieckiem (dane o zgłoszeniach ubezpieczonego – akta rentowe, karta nienumerowana; zeznania ubezpieczonej, k. 167-167v a.s.).

Na początku 2020 roku M. G. planowała powrót do aktywności zawodowej. W dniu 28 lutego 2020r., wraz z mężem, zawarła z Przedszkolem (...) w W. umowę o opiekę nad córką począwszy od 1 marca 2020r. Jednocześnie pod koniec lutego 2020 roku rozmawiała z J. W. o możliwości podjęcia pracy w prowadzonym przez niego sklepie zoologicznym. Zainteresowany poszukiwał w tym czasie pracownika w związku z rozszerzeniem działalności o sklep internetowy oraz innymi projektami, jakie prowadził i wyraził chęć jej zatrudnienia. Strony ustaliły warunki zatrudnienia i ostatecznie umówiły się na rozpoczęcie pracy przez M. G. od 10 marca 2020r. (umowa z przedszkolem z 28 lutego 2020r. – akta rentowe, karty nienumerowane; wydruk korespondencji, k. 67 a.s.; zeznania świadka J. G., k. 167 a.s.; zeznania ubezpieczonej, k. 167-167v a.s.; zeznania zainteresowanego, k. 168-168v a.s.).

J. W. wystawił ubezpieczonej skierowanie na badanie lekarskie, które ubezpieczona wykonała w dniu 5 marca 2020r., uzyskując orzeczenie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy (orzeczenie lekarskie, k. 32 a.s.; faktura, k. 33 a.s.; wydruk korespondencji, k. 67 a.s.; zeznania ubezpieczonej, k. 167-167v a.s.; zeznania zainteresowanego, k. 168-168v a.s.).

W dniu 10 marca 2020r. strony podpisały umowę o pracę, na podstawie której M. G. została zatrudniona na czas określony do dnia 9 marca 2021r. na stanowisku kasjer/sprzedawca, w pełnym wymiarze czasu pracy, za wynagrodzeniem w kwocie 2.800,00 zł. Ponadto strony ustaliły dobowy wymiar czasu pracy ubezpieczonej na 7 godzin z uwagi na jej niepełnosprawność oraz że wynagrodzenie będzie wypłacane gotówką (umowa o pracę z 10 marca 2020r., informacja o dodatkowych warunkach zatrudnienia – akta rentowe, karty nienumerowane; oświadczenie o wypłacie, k. 9 a.s., zeznania ubezpieczonej, k. 167-167v a.s.; zeznania zainteresowanego, k. 168-168v a.s.).

W dniach 10-11 marca 2020r. ubezpieczona odbyła szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz instruktaż stanowiskowy prowadzony przez zainteresowanego, co obejmowało m.in. przypomnienie obsługi kasy fiskalnej oraz obsługę zamówień internetowych. Potem świadczyła pracę, jednak od 16 marca 2020r., przez okres dwóch tygodni, sklep zoologiczny zainteresowanego został zamknięty w związku ogłoszeniem w Polsce stanu epidemii (...)19. Początkowo zamknięcie sklepu dotyczyło zarówno klientów stacjonarnych, jak i internetowych, potem jednak wznowiono sprzedaż internetową. Ubezpieczona nie wykonywała pracy w tym okresie, a zainteresowany nie zlecał jej żadnych prac (karta szkolenia wstępnego, k. 12 a.s.; lista obecności, k. 34-37 a.s.; zeznania świadków: K. P., k. 166v a.s. i J. G., k. 167 a.s.; zeznania ubezpieczonej, k. 167-167v a.s.; zeznania zainteresowanego, k. 168-168v a.s.).

Zainteresowany zgłosił M. G. do ubezpieczeń społecznych w dniu 17 marca 2020r. (zgłoszenie do ubezpieczeń – akta rentowe, karty nienumerowane).

Z uwagi na zamknięcie żłobków M. G. wraz z małżonkiem szukali opieki dla córki. Małżonek ubezpieczonej wykonywał pracę zdalną, wobec czego nie był w stanie zapewnić córce koniecznej opieki. Z uwagi na powyższe ubezpieczona korzystała z zasiłku opiekuńczego w okresie od 30 marca 2020r. do 5 maja 2020r. (zeznania świadka J. G., k. 167 a.s.; zeznania ubezpieczonej, k. 167-167v a.s.; zeznania zainteresowanego, k. 168-168v a.s.).

Po okresie pobierania zasiłku opiekuńczego ubezpieczona od 6 maja 2020r. powróciła do pracy. Jako kasjer/sprzedawca – zajmowała się obsługą sklepu stacjonarnego oraz prowadzeniem sprzedaży internetowej, w tym składaniem i realizacją zamówień oraz rozpatrywaniem reklamacji. Praca odbywała się w sklepie zoologicznym, który był czynny w godzinach od 10:00 do 19:00. Ubezpieczona pracowała w godzinach 10:00-17:00 oraz 12:00-19:00, ustalając zmiany w porozumieniu z drugą sprzedawczynią, K. P.. Ubezpieczona pozostawała przy tym w stałym kontakcie z J. W., przekazując mu informacje o zamówieniach i wydarzeniach w sklepie przy pomocy komunikatora internetowego. Pracę świadczyła do 19 grudnia 2020r. Aktualnie jest niezdolna do pracy w związku z kolejną ciążą (lista obecności, k. 34-37 a.s.; wydruk korespondencji, k. 13-14 a.s., k. 68-69 a.s., k. 118-127 a.s.; zeznania świadków: K. P., k. 166v a.s. i J. G., k. 167 a.s.; zeznania ubezpieczonej, k. 167-167v a.s.; zeznania zainteresowanego, k. 168-168v a.s.).

W związku ze zgłoszeniem przez M. G. roszczenia o zasiłek opiekuńczy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podlegania przez nią obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, wzywając strony stosunku pracy do złożenia wyjaśnień (wniosek o zbadanie okoliczności związanych z ubezpieczeniem; zawiadomienia z 18 maja 2020r. – akta rentowe, karty nienumerowane).

Po zakończeniu postępowania ZUS(...)Oddział w W. wydał w dniu 8 lipca 2020r. decyzję numer (...), w której stwierdził, że M. G. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 10 marca 2020r. jako pracownik u płatnika składek J. W.. Zgodnie ze stanowiskiem organu rentowego wyrażonym w uzasadnieniu ww. decyzji materiał zgromadzony w sprawie przemawia za uznaniem, iż zgłoszenie do ubezpieczeń zostało dokonane, by umożliwić ubezpieczonej uzyskanie prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. W ocenie organu za powyższym przemawia brak dowodów na wykonywanie pracy, brak dowodów wypłaty wynagrodzenia oraz potwierdzających szkolenie w dziedzinie BHP i pozwalających określić wymiar urlopu, odniesienie się przez płatnika jedynie do wcześniejszego okresu zatrudnienia, które miało miejsce ok. 5 lat wstecz oraz zgłoszenie ubezpieczonej do ubezpieczeń społecznych jako osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem bezpośrednio przed zgłoszeniem do ubezpieczeń u płatnika. Ponadto, w ocenie organu rentowego, zgłaszając M. G. do ubezpieczeń w związku z zatrudnieniem w pełnym wymiarze czasu pracy

z wynagrodzeniem powyższej minimalnego wynagrodzenia, płatnik składek nie kierował się faktycznymi potrzebami kadrowymi (decyzja ZUS z 8 lipca 2020r. – akta rentowe, karty nieoznaczone).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie powołanych dokumentów, a także zeznań świadków i stron. Dowody z dokumentów zostały ocenione jako wiarygodne, ponieważ ich treść jest spójna i nie budzi zastrzeżeń, a dodatkowo koresponduje z tym, co zeznali świadkowie oraz ubezpieczona i zainteresowany. Sąd dał również wiarę zeznaniom przesłuchanych w sprawie świadków: J. G. i K. P., którzy w sposób przekonujący i spójny przedstawili okoliczności dotyczące zatrudnienia ubezpieczonej przez zainteresowanego na początku marca 2020r., wykonywania przez nią pracy, specyfiki działalności zainteresowanego, a także przyczyn przerwy w działalności sklepu i w pracy ubezpieczonej.

Jako wiarygodne Sąd ocenił także zeznania ubezpieczonej M. G. i zainteresowanego J. W.. Strony przedstawiły szczegółowe informacje dotyczące okoliczności podjęcia współpracy, jej realizacji oraz przerwy w jej wykonywaniu. Relacja stron korespondowała przy tym z pozostałym materiałem dowodowym, nie było więc podstaw, by zakwestionować zeznania, jakie strony złożyły.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Kwestią sporną w prowadzonym postępowaniu było to, czy M. G. od dnia 10 marca 2020r. realizowała umowę o pracę u płatnika składek J. W. i czy z tego tytułu powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Aby tę kwestię rozstrzygnąć należy dokonać szczegółowej wykładni przepisów ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2021r. poz. 423, dalej: ustawa systemowa). Art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy systemowej następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy. Stosownie do treści definicji zawartej w art. 2 kodeksu pracy (Dz. U. z 2020r., poz. 1320, dalej: k.p.) pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie pomiędzy pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, a druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę powinna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia, czy zaistniały podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy wskazywał, że brak jest dowodów potwierdzających faktyczne świadczenie pracy przez M. G., a zawarta umowa jest nieważna. Wskazując na nieważność umowy o pracę, powoływał się na przepis art. 83 k.c., jednak Sąd – z uwagi na to, że nie jest związany taką kwalifikacją dokonaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – badał, czy również z innych przewidzianych przepisami przyczyn można mówić o nieważności oświadczeń woli stron spornego stosunku pracy.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozor. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Należy odróżnić przy tym nieważność spowodowaną pozornością czynności prawnej od nieważności czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest

przez ustawę zakazane. Pojęcia obejścia prawa i pozorności są sobie znaczeniowo bliskie i niejednokrotnie pokrywają się. Ustalenie, czy umowa zmierza do obejścia prawa, czy jest pozorna wymaga poczynienia konkretnych ustaleń faktycznych dotyczących okoliczności jej zawarcia, celu jaki strony zamierzały osiągnąć, charakteru wykonywanej pracy i zachowania koniecznego elementu stosunku pracy, jakim jest wykonywanie pracy podporządkowanej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 1995 roku, sygn. akt I PZP 7/95, OSNAPiUS 18/95, poz. 227, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1997 roku, sygn. akt I PKN 276/97, OSNAPiUS13/98, poz. 397). Czynność prawna może być również sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, przez które rozumie się na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie ocenne, a nie prawne. Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (por. np. Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327).

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, sformułowany w oparciu o treść cytowanego i powoływanego przez ZUS art. 83 k.c., zgodnie z którym zamiar nawiązania stosunku ubezpieczenia społecznego, bez rzeczywistego wykonywania umowy o pracę, świadczy o fikcyjności zgłoszenia do pracowniczego ubezpieczenia społecznego. W sytuacji, w której stronom umowy o pracę przyświeca jedynie intencja włączenia do ubezpieczenia społecznego (i uzyskanie świadczeń płynących z tego ubezpieczenia) pod pozorem zatrudnienia, bez jego rzeczywistego wykonywania (art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.), zawarcie umowy o pracę nie może rodzić skutków prawnych i stanowić podstawy do uznania, że osoba, która zawarła taką umowę podlega ubezpieczeniu społecznemu pracowników. Jednocześnie, a contrario do powyższego, przyjmuje się, że nie można stwierdzić pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, w sytuacji, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca pracę tę przyjmował (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2011r., II UK 20/11; z dnia 19 października 2007r., II UK 56/07; z dnia 5 października 2005r., I UK 32/05; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 lutego 2014r., III AUa 929/13). Dla objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy zasadnicze znaczenie ma więc nie to, czy umowa o pracę została zawarta i czy jest ważna (jako nienaruszająca art. 83 § 1 k.c.), lecz tylko to, czy strony umowy pozostawały w stosunku pracy (art. 8 ust. 1 u.s.u.s.). O tym zaś, czy strony istotnie w takim stosunku pozostawały i stosunek ten stanowi tytuł ubezpieczeń społecznych, nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy (essentialia negotii), a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Dla objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi wymagane jest zatem ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu odpłatnej pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem.

Kierując się powyższym Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe i na tej podstawie stwierdził, że zaskarżona decyzja jest niezgodna z prawem. Wprawdzie analiza akt organu rentowego potwierdza, że w toku postępowania wyjaśniającego ani ubezpieczona, ani płatnik składek nie ustosunkowali się do zgłaszanych przez ZUS wątpliwości i nie przedstawili dowodów potwierdzających faktyczne świadczenie pracy przez M. G., jednakże materiał dowodowy zgromadzony przez Sąd pozwolił jednoznacznie przesądzić, że stronom stosunku pracy, przy zawieraniu umowy o pracę w dniu 10 marca 2020r., towarzyszył cel jej rzeczywistego realizowania na warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., co od ww. daty faktycznie miało miejsce.

W pierwszej kolejności podkreślić trzeba, że wbrew temu, co sugerował organ rentowy, podjęcie przez ubezpieczoną pracy u zainteresowanego od 10 marca 2020r. wynikało z jej aktualnej w tym czasie sytuacji życiowej. W okresie wcześniejszym, od 11 stycznia 2018r. do 9 marca 2020r. ubezpieczona przebywała kolejno na urlopie macierzyńskim i urlopie wychowawczym i w lutym 2020 roku planowała powrót do aktywności zawodowej, co wobec wieku dziecka i umowy o opiekę zawartej z Przedszkolem (...), gdzie córka ubezpieczonej miała uczęszczać, nie budzi wątpliwości Sądu. W tym zakresie trzeba zwrócić uwagę na nieco bardziej ogólny aspekt związany z macierzyństwem, którego ZUS nie bierze pod uwagę, a mianowicie, że kobiety rodzące dzieci zwykle przez okres, kiedy pobierają zasiłek macierzyński, a czasem też dużej, poświęcają się opiece nad dzieckiem, a potem chcą wrócić do aktywności zawodowej. Planów

takiego powrotu nie można traktować jako próby uzyskania tylko tytułu do ubezpieczeń i świadczeń wypłacanych z FUS, szczególnie w takiej sytuacji, jaka miała miejsce w przedmiotowej sprawie. Ubezpieczona bowiem przygotowała swój powrót do pracy przede wszystkim poprzez to, że znalazła zatrudnienie, ale także i poprzez zapewnienie opieki swemu dziecku, które od 1 marca 2020r. zostało umieszczone w placówce przedszkolnej. Co istotne w tej sprawie, w tym czasie nie było, bo nie mogło być wiadome, ani ubezpieczonej, ani zatrudniającemu ją pracodawcy, że w połowie marca 2020r. zostaną na terenie całego kraju wprowadzone ograniczenia związane z epidemią (...)19 i że zostaną zamknięte placówki edukacyjne. W tym zakresie sytuacja ubezpieczonej jest inna niż kobiet będących w ciąży lub planujących albo mających możliwość zaplanowania czy przewidzenia swej nieobecności w pracy i konieczności skorzystania ze świadczeń wypłacanych z FUS. Ubezpieczona, co jeszcze raz należy zaakcentować, kiedy zawierała umowę o pracę z zainteresowanym nie miała wiedzy o tym, co zdarzy się w przyszłości i spowoduje konieczność skorzystania z zasiłku opiekuńczego. Zresztą ten czas nie trwał długo, gdyż kiedy tylko stało się to możliwe, M. G. powróciła do pracy i świadczyła ją przez kilka miesięcy, do czasu, kiedy ponownie stała się niezdolna do pracy w związku z ciążą. Wracając jednak do początku współpracy ubezpieczonej i zainteresowanego, pamiętać trzeba, że M. G. pracowała już dla J. W., miała więc doświadczenie w tego rodzaju pracy. Jest to argument niewątpliwie przemawiający za słusnością decyzji zainteresowanego co do wyboru pracownicy, a jeśli chodzi o zapotrzebowanie na pracę w tym czasie, to niewątpliwie ono istniało, a wynikało z faktu, że J. W. rozwijał prowadzony od lat sklep w ten sposób, że zaczął prowadzić sprzedaż internetową. Poza tym w ramach działalności gospodarczej realizuje również inne projekty, więc miał mniej czasu na obsługę sklepu, którą do czasu zatrudnienia ubezpieczonej dzielił się z K. P.. Sklep czynny jest jednak od poniedziałku do soboty w godzinach 10.00 – 19.00, więc K. P., co oczywiste i wynika z prostego rachunku matematycznego, nie byłaby w stanie obsługiwać go sama. W związku z tym zainteresowany zdecydował o zatrudnieniu dodatkowego pracownika i tę okoliczność ww. pracownica potwierdziła, zeznając w charakterze świadka. Fakt rzeczywistej potrzeby przyjęcia do pracy dodatkowej osoby, prowadzone w tym zakresie poszukiwania i wreszcie faktyczne świadczenie pracy przez M. G. zarówno w marcu 2020r., jak po powrocie do pracy po zakończeniu zasiłku opiekuńczego, potwierdziła wspomniana K. P., jak również małżonek ubezpieczonej. Dodatkowo ze złożonych przez ubezpieczoną dokumentów, w tym faktury za usługi medyczne i wystawionego jej zaświadczenia lekarskiego, wynika że zainteresowany przed zatrudnieniem ubezpieczonej wystawił jej skierowanie na badanie lekarskie, które odbyło się w dniu 5 marca 2020r. To potwierdza, że choć strony stosunku pracy ostatecznie zdecydowały się na rozpoczęcie pracy przez ubezpieczoną od 10 marca 2020r., to formalności z tym związane dopełniły wcześniej. Dotyczy to też czynności, jakie podjęła ubezpieczona, by zapewnić opiekę dziecku, które wcześniej, bo od 1 marca 2020r. zaczęło uczęszczać do przedszkola.

Poza tym zgromadzone w sprawie dowody, a więc dokumenty i zeznania świadków oraz stron, potwierdzają w sposób niewątpliwym, że M. G. faktycznie świadczyła pracę na rzecz zainteresowanego, tak przed okresem, kiedy skorzystała z prawa do zasiłku opiekuńczego, jak i potem. Wprawdzie w międzyczasie wystąpiła przerwa w realizacji zadań służbowych, ale wynikała ona z okoliczności od żadnej ze stron niezależnych, a związanych z epidemią (...)19. Jak wspomniano, o wykonywaniu pracy przez ubezpieczoną świadczą wymienione dowody, w szczególności zeznania K. P. - drugiej sprzedawczyni w sklepie zoologicznym zainteresowanego, która wskazała, że pracowała z ubezpieczoną mniej więcej w tych samych godzinach. Miała więc pełną wiedzę o tym, że M. G. pracowała, ile czasu i jakie zadania realizowała. Jej zeznania były przy tym wiarygodne i korespondowały z pozostałymi dowodami zgromadzonymi w sprawie, w tym z zeznaniami J. G., który zeznał, że odwoził ubezpieczoną na dworzec, aby mogła udać się pociągiem do pracy. Innym dowodem faktycznego świadczenia pracy, na który organ rentowy nie zwrócił uwagi, a który potwierdza pracę M. G. na rzecz J. W., są wydruki rozmów prowadzonych przy użyciu komunikatora internetowego. Wynika z nich, że M. G. i zainteresowany oraz K. P. komunikowali się w sprawach zawodowych, związanych z obsługą sklepu zoologicznego. Wprawdzie wspomniane wydruki pochodzą z okresu, kiedy ubezpieczona powróciła do pracy po okresie nieobecności, są jednak istotne, gdyż wskazują, że zamiarem ubezpieczonej nie było uzyskanie tylko tytułu do ubezpieczeń, a potem nieświadczenie pracy, ale rzeczywista realizacja zawartej z zainteresowanym umowy. Umowa ta była wykonywana przez M. G. od 10 marca 2020r., bowiem ubezpieczona stawiała się w miejscu pracy w dniu 10 marca 2020r., a następnie brała udział w szkoleniu BHP i szkoleniu stanowiskowym prowadzonym przez J. W., co obejmowało m.in. instruktaż w zakresie obsługi kasy czy sklepu internetowego. Zeznania świadków i stron potwierdzają również, że ubezpieczona w marcu 2020r. przez kilka dni była obecna w pracy, jednakże już z dniem

16 marca 2020r. zainteresowany zdecydował się na okresowe zamknięcie sklepu zoologicznego z uwagi na sytuację pandemiczną. W tym czasie ubezpieczona nie wykonywała wprawdzie żadnej pracy, jednakże wynikało to z faktu, że zainteresowany nie prowadził w tym czasie obsługi sklepu stacjonarnego, jak również i sklepu internetowego. Nie mógł więc wydawać ubezpieczonej poleceń dotyczących pracy, bo takiej ubezpieczona nie mogła wykonywać. Okres przestoju w jej pracy był więc po pierwsze niezawiniony przez żadną ze stron, a po drugie dotyczył nie tylko M. G. i J. W., ale dużej liczby pracowników i pracodawców, którym epidemia uniemożliwiła aktywność zawodową. Z kolei po 2 tygodniach od czasu wprowadzenia ograniczeń na terenie kraju, tj. z dniem 30 marca 2020r., kiedy zainteresowany prowadził obsługę sklepu internetowego, ubezpieczona nie wróciła do świadczenia pracy, przy czym okoliczność ta wynikała z konieczności sprawowania opieki nad dzieckiem. Również i w tym zakresie Sąd uznał argumentację strony za zasadną. Wskazać należy, że zgodnie z § 2 rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19 (Dz. U. 2020r. poz. 410), począwszy od dnia 12 marca 2020r. na obszarze RP wprowadzono ograniczenie w funkcjonowaniu publicznych i niepublicznych jednostek systemu oświaty, w tym m.in. przedszkoli. Oznacza to, że mimo wcześniejszego zapewnienia przez ubezpieczoną opieki córce, z chwilą wprowadzenia przez władze RP obostrzeń, wystąpiła konieczność sprawowania opieki nad córką. To z kolei mogło stanowić uzasadnioną podstawę do skorzystania z prawa do zasiłku opiekuńczego, w szczególności, że tego rodzaju rozwiązanie zostało przewidziane w art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r.

o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2020r. poz. 870), zgodnie z którym zasiłek opiekuńczy przysługuje ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem w wieku do ukończenia 8 lat w przypadku m.in. nieprzewidzianego zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których dziecko uczęszcza. Również art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020r. poz. 374) przewidywał, że w przypadku zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których uczęszcza dziecko, z powodu (...)19, ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem, o którym mowa

w ustawie z dnia 25 czerwca 1999r., przysługuje dodatkowy zasiłek opiekuńczy za okres nie dłuższy niż 14 dni.

Uwzględniając wskazane argumenty, w ocenie Sądu, nie ma podstaw, aby podzielić stanowisko organu rentowego, który przyjął, że zgłoszenie M. G. do ubezpieczeń zostało dokonane, by umożliwić jej skorzystanie ze świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Analizując uzasadnienie zaskarżonej decyzji, trudno nie odnieść wrażenia, że organ rentowy wiąże pozornie zatrudnienie ubezpieczonej, która stała się podstawą wyłączenia jej z ubezpieczeń, z zamiarem uzyskania dodatkowego świadczenia opiekuńczego, które zostało przewidziane przez ustawodawcę dopiero w ustawie o przeciwdziałaniu (...)19 (tj. 12 marca 2020r.) w związku z dynamiczną wówczas sytuacją pandemiczną. Biorąc pod uwagę, iż miało to miejsce po zawarciu przez strony umowy o pracę, okoliczność ta w zasadzie wyklucza istnienie po stronie ubezpieczonej i zainteresowanego zamierzenia pozornego zawarcia umowy w celu uzyskania przez ubezpieczoną tego zasiłku. Należy również podkreślić, że sama chęć uzyskania prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego automatycznie nie świadczy o pozornym charakterze umowy o pracę. Skoro skutkiem nawiązania stosunku pracy jest powstanie po stronie pracownika tytułu ubezpieczenia chorobowego, to zamiar pracownika wyrażający się w podjęciu zatrudnienia jedynie w celu uzyskania ochrony ubezpieczeniowej na wypadek choroby nie może jednoznacznie przesądzać o nieważności umowy o pracę – oczywiście pod warunkiem, że umowa ta jest przez strony realizowana. Wprawdzie można zgodzić się ze stanowiskiem organu rentowego co do braku przedstawienia w toku postępowania wyjaśniającego dowodów potwierdzających faktyczne świadczenie pracy przez ubezpieczoną, niemniej jednak odpowiedni materiał dowodowy został przez strony zaoferowany w postępowaniu odwoławczym. Co prawda i on został oceniony przez Zakład jako niewystarczający, czemu dano wyraz w odpowiedzi na odwołanie, podkreślić jednak trzeba, że nie każdy rodzaj pracy wiąże się z tworzeniem namacalnych dowodów potwierdzających jej wykonywanie. Nie każdy pracownik tworzy czy podpisuje dokumenty i tak właśnie było w przypadku ubezpieczonej. Ubezpieczona obsługiwała klientów, rozkładała towar, dbała o jego ekspozycję w sklepie oraz realizowała zamówienia internetowe, a tego rodzaju aktywność nie musi i najczęściej nie wiąże się z tworzeniem dokumentów, które można zidentyfikować jako tworzone przez określonego, zindywidualizowanego pracownika. W związku z tym w

przypadku niektórych prac dowodami potwierdzającymi wykonywanie pracy mogą być jedynie świadkowie. Takich ubezpieczona zgłosiła i Sąd ich zeznania ocenił jako wiarygodne. Jeśli chodzi zaś o sposób wypłaty wynagrodzenia, to ubezpieczona zawarła z zainteresowanym porozumienie, zgodnie z którym wynagrodzenie miała otrzymywać w formie gotówkowej. Poza tym jej praca była realizowana w warunkach podporządkowania pracowniczego, o czym świadczy choćby określenie czasu pracy, miejsca jej wykonywania, jak również pozostawanie w stałym kontakcie z pracodawcą przy pomocy komunikatora. Wymienione okoliczności pozwalają przypisać stosunkowi prawnemu łączącemu ubezpieczoną i zainteresowanego cech stosunku pracy.

W konsekwencji Sąd Okręgowy, odmiennie niż organ rentowy, ocenił że zawarta między stronami umowa o pracę była faktycznie realizowana i odbywało się to w warunkach określonych w art. 22 k.p. Wskazanego stanowiska nie mogły zmienić inne powołane w uzasadnieniu decyzji argumenty, w tym kwestia związana ze zgłoszeniem M. G. do ubezpieczeń jako osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem przed podjęciem spornego zatrudnienia. Jak wcześniej wspomniano, Sąd dał wiarę twierdzeniom ubezpieczonej co do tego, że podjęła decyzję o powrocie do aktywności zawodowej, co też zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego należy uznać za naturalne. Nie jest natomiast zrozumiałe powołanie się przez organ rentowy na argument, że zainteresowany, zgłaszając M. G. do ubezpieczeń jako pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy i z wynagrodzeniem powyżej wynagrodzenia minimalnego, nie kierował się faktycznymi potrzebami kadrowymi. Takie stanowisko nie zostało w żaden sposób uzasadnione. Można jedynie domniemywać, że organ rentowy sformułował powyższy wniosek w oparciu o wcześniejszy okres zatrudnienia ubezpieczonej w wymiarze 1/2 etatu, jednakże zmiana warunków zatrudnienia, w tym czasu pracy, w stosunku do innego okresu zatrudnienia, sama w sobie nie stanowi argumentu przemawiającego za brakiem potrzeb kadrowych pracodawcy, do których Sąd szerzej już się odniósł.

Podsumowując, materiał dowodowy potwierdza faktyczne, odpłatne wykonywanie pracy przez ubezpieczoną, w sposób zorganizowany przez pracodawcę, co pozwala na uznanie, że stosunek pracy był realizowany z poszanowaniem elementów wyszczególnionych w art. 22 § 1 k.p. i nie był nieważny, tak z uwagi na pozorność oświadczeń, jak z uwagi na inne okoliczności. Na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zaskarżona decyzja podlegała więc zmianie jak w sentencji wyroku.

sędzia Agnieszka Stachurska